

Сталевий механічний годинник – тріумф завдовжки в п'ять століть

Наручні годинники. Механічні, кварцові, електронні. А ще золоті, залізні, із латуні, титану, екзотичних сплавів та, врешті решт, сталеві. Протягом п'яти століть цей аксесуар вважається не тільки статусною річчю, але й має більше ніж практичне призначення - він показує час.

Сталевий механічний годинник, що надає силу та впевненість жестам, словам та погляду їх власнику, поближує на руці швейцарського дослідника та професійного шукача пригод Майка Хорна. Майк робив поодинокі запливи, вирушав на Північний полюс на своїх двох та... створив лінійку годинників разом із швейцарським брендом Panerai. Під час своїх подорожей із безодні океану до гірських піків Хорн як істинний амбасадор Panerai час від часу поглядає на своє ліве зап'ястя "Якщо я кажу, що цей годинник працює, це означає, він дійсно працює", - брутальний красень не припиняє співати дифірамби своїм партнерам-годинникарям.

Усі ці хитрощі продакт-плейсменту були відповіддю на так звану "кварцову кризу" у годинниковій галузі. У 80-х роках минулого століття кварцові годинники зайняли міцні позиції на ринку наручних годинників, та, здавалося, мали всі шанси повністю витіснити "механіку" із роздробу, зап'ясть та сердець споживачів. І цей бій «кварц» фактично виграв, оскільки запропонував споживачам точніші і практичніші механізми, а виробникам - дешевші і продуктивніші технології збору. Уже до кінця XX-го століття для механічних годинників залишився лише сегмент дорогих статусних та модних аксесуарів.

Так чи інакше, годинникові вироби як і раніше є вірними супутниками людини, при цьому удосконалюються та видозмінюються під її потреби протягом часу. Та такий результат став можливим не тільки завдяки дорогим маркетинговим умовам виробників. Точний механізм та надійний корпус, виготовлені із сталі та експериментальних інноваційних матеріалів, роблять сучасні годинники практично вічними.

Найстаріший годинник у світі

Потрібно зазначити, що основи для надзвичайно довгої служби механічних годинників були закладені століття тому. На думку деяких істориків, винахідником годинника, який носять, вважається син фальшивомонетника з Нюрнберга Петер Хенлайн.

Його любов до маленьких вигадливих механізмів - годинників та замків - була воістину безмежною. Схильності і амбіції юнака підказали йому ідею вивчитися на слюсаря. У 19 років молодий чоловік став учасником кривавої бійки. У страху перед тюремним ув'язненням Петер попросив притулку у францисканському монастирі. Швидше за все, саме від ченців-францисканців, серед яких були блискучі вчені, математики та астрономи того часу, майбутній Майстер і отримав свої знання в годинникарстві. Згодом Петер Хенляйн став широко відомим завдяки своїм годинникам-помандерам. Йдеться про аксесуари у вигляді невеликих кульок, які було модно носити як підвіски або прикріплювати до одягу у вигляді брошки. Помандери вважалися, як ми зараз говоримо, трендовими і дорогими речами - за ними ганялося панство і багатії.

Сьогодні найстарішим дієвим годинником у світі називають помандер початку 16-го століття, а його авторство приписується саме Петеру Хенляйну. Зараз його ціна досягає \$80 млн. Корпус помандера зроблено із латуні, зовні годинник позолочений, зсередини - посріблений. Механізм повністю залізний (деякі із помандерів Хенляйна були виготовлені із сталі, але не ці).

Бенджамін Гентсман, годинникар та металург

Цікаво, що тигельний спосіб плавлення сталі (а це один із найважливіших етапів розвитку металургійного виробництва) своїм відкриттям також зобов'язаний годинникарю із Шеффільда, Великобританія. Англієця Бенджаміна Гентсмана можна дійсно назвати генієм. Крім уже згаданого захоплення годинникарством, Гентсман займався виробництвом замків, інструментів, а також був практикуючим хірургом і окулістом! Якість металевих деталей, які використовуються при виготовленні годинників, перестала задовольняти дослідника через хімічний склад. Почалися довгі та, звичайно, таємні спроби знайти ідеальний метод плавлення металу. В результаті Гентсману вдалося виплавити дуже тверду сталь у тиглях з глиняних горщиків. До речі, тоді, в XVIII столітті металург, насправді, перевинайшов стародавній східний рецепт: тигельна плавка застосовувалася за тисячоліття до цього і використовувалася зброярами Близького Сходу, Індії, Персії, але з часом секрети майстрів були загублені.

Втім, від нової якісної сталі Гентсмана шеффільдські покупці навідріз відмовилися - надто вже незвично було з нею працювати. Тому довгі роки металург продавав свій матеріал до Франції. Ну а далі починається практично детективна історія з чисто англійським шармом. Як ви вже, напевно,

здогадалися, винахідник не поспішав патентувати свій тигельний плід праці і тримав спосіб виробництва сталі в таємниці. Робітники, задіяні у виробництві металу, теж взяли на себе зобов'язання мовчати. Згодом місцеві металурги зрозуміли, що Гентсман знайшов «золоту жилу» і вирішили будь-що заволодіти його секретом. І ось власник однієї з металургійних компаній, на ім'я Самуель Уокер, переодягається в жебрака, йде під ворота мануфактури Гентсмана і просить погрітися біля печі! Жалісливі робочі впускають бродягу, а той, скориставшись їх добротою, спостерігає за тигельним процесом від початку і до кінця. У результаті, спритний шахрай запускає в Шеффільді тигельне виробництво сталі. Втім, це не завадило бізнесу Гентсмана процвітати ще не одне покоління (так само як і годинникам із тигельної сталі).

Корпус: нержавіюча сталь

Якщо сталь була і залишається найважливішим матеріалом для годинникових механізмів, то золото, мабуть, було найбільш поширеним металом для годинникових корпусів. Довгі століття розвитку годинникового мистецтва золотий годинник був дорогою прикрасою і символом статусу свого власника - аж до 30-х р.р. минулого століття, коли вперше з'явився корпус із нержавіючої сталі.

Спочатку такі годинники буди частиною екіпування військовослужбовців, льотчиків і водолазів - їх використовували виключно під час виконання службових завдань. Пізніше незвичайною новинкою зацікавилися і цивільні. Перші корпуси і браслети з «нержавійки» були дуже великими і дуже дорогими. Наприклад, діаметр деяких моделей досягав 6 см, а були вони дорожче золотих аналогів. Тут потрібно враховувати, що методи обробки настільки твердого матеріалу майже сто років тому були порівняно недосконалими. Тому виробництво таких моделей було надзвичайно трудомістким. Наприклад, для виготовлення браслета годинника Audemars Piguet Royal Oak, які стали згодом культовими, потрібно вручну закруглити 250 кромek. Не кажучи вже про те, що проблеми зі шліфуванням і поліруванням нержавіючої сталі доводили виробників до справжнього відчаю.

Перелом стався на початку 70-х р.р., коли знаменитий Rolex почав просувати свої сталеві моделі за допомогою пілотів PanAm, дайверів і світських левів. Інші знамениті виробники - Vacheron Constantin, Patek Philippe і Audemars Piguet - на той момент взагалі не розвивали напрямок «нержавійки», але були змушені приєднатися до гонки, що називається, з коліс. Тоді ж почали набувати популярності сталеві моделі швейцарського дизайнера і художника Джеральда Джента. Сьогодні Джента називають «легендою годинникової індустрії» і «Фаберже в світі годинників», а його творіння з нержавіючої сталі вже встигли стати вічною класикою.

Сталеві моделі складають половину асортименту годинникових гігантів, а листи очікування на деякі моделі розтягуються не на один рік. При цьому деякі бренди, у т.ч. Rolex і Cartier, виробляють сталеві браслети самостійно, хоча обробка нержавіючої сталі досі вважається дуже складним процесом.

Нові віяння годинникової справи

Буквально в момент триумфу «нержавійки» на світовий годинниковий ринок вийшли перші моделі з титану виробництва компанії Citizen. Годинникарі не заперечують, що титан був і залишається зручним, легким, довговічним і стійким матеріалом для виробництва годинників. Але він так і не набув популярності нержавійки (можливо, справа в його порівняльній дорожнечі).

Ще один конкурент безроздільно пануючої сталі - матеріал Carbotech, розроблений компанією Panerai п'ять років тому. Carbotech - армоване вуглецеве волокно, надміцне і додає виробу особливу текстуру.

У 2017 р швейцарська International Watch Company запропонувала гібридний матеріал Ceratanium - сплав титану і кераміки глибокого чорного кольору, надміцний і легкий.

Вже зрозуміло, що мета гонки за інноваціями - зробити традиційні сталеві годинники більш легкими, але при цьому космічно міцними. Хто вийде з неї переможцем покаже лише час. А поки драйвери і політики, дослідники та актори звичним жестом поправляють на руці свої круті і сталеві «картьє» і «ролекси».

<https://metinvestholding.com/ua/media/news/staljne-mehanicheckie-chasi-triumf-dlinoyu-v-pyatj-vekov>